

gledaja vsak četrtek
to velja s poštnino
vred in v Mariboru z
pošiljanjem na dom
za celo leto K 8.—
za pol leta „ 2.60
za četrt leta „ 1.30

Naročnina se pošilja
upravitelstvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sodne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 12 h, dvakrat 18 h,
trikrat 24 h.

Štev. 30.

V Mariboru, dne 27. julija 1899.

Tečaj XXXIII.

Zakaj in kako se nam je treba zadružiti?

Razvideli smo, kako hira kmetištvo: kako se manjša število kmetovalskih ljudi, kako prestrašljivo so že zadolženi in se še vedno bolj in bolj zadolžujejo, kako se njih posestva podražbavajo in poprodavajo ter prehajajo v roke nekmetom, prav mnogokrat v last njih nasprotnikom in zatiranjem — razvideli smo, da drči kmetiški stan naravnost v propad in da v nepredaljnem času pogine do čela, če pojde tako dalje.

To je vsem družboslovcem do konca jasno, brezdvomno.

Poljedelcu se ne izplača več njegovo delo. Preračunilo se je na pr., da znese pridelnina kar imaš stroškov in dela za jeden métersčak (meterski cent) pšenice po naših krajih poprek dobrih devet goldinarjev. Toda v zadnjem letu na pr. je bilo pač malo gospodarjev tod okrog, ki bi jo bili prodali res po devet gld.; če odšteješ od teh 9 gld. še zmudo časa z nalaganjem in z vožnjajo do kupca, uvidiš, da si prodal svoj trdo priznani pridelek v zgubo svojo. Da bi bilo kolikor toliko vredno mučiti se z nje pridelavanjem, morala bi biti cena pšenici najmenj 10 gld. za métersčak. Pa kakor vse kaže, ne bo de imela letos niti take cene, kakršno je lani.

In kakor s pšenico, tako je do malega z vsemi tvojimi pridelki. Koliko ti pa nese, ljubi kmet, tvoja zemlja? Če sešteješ vse prihodke in vse stroške, ki jih imaš z njo v jednom letu, in potem odšteješ stroške od

prihodkov, koliko ti pa ostane čistega dobička, to se pravi: koliko ti ostane za plačilo za svoj celoletni trud in za celoletno delo tvojih ljudi? Svetovalo se ti je že in tudi jaz ti svetujem, da zapisuj vse dohodke in razhodke svoje, in računi; če to storiš, uvidiš gotovo sam, da ne dela noben delavec, ki mu vendar tudi ne gre dobro, za tako borno dnino. Poštevilkajva malo že naprej. Recimo, da imaš lastnino, ki je vredna svojih 4 tisoč gld. Če bi jo prodal in dal teh 4000 gld. na posodo, dobil bi zanje, če bi dobival tudi samo po stiri in pol odstotka od njih, vendar na leto svojih 180 gld. Dalje: pri takem posestvu potrebuješ, povprek rečeno, če hočeš pošteno obdelovati, dve ženski in poleg sebe še jednega drugega moškega; torej dva moška in dve ženski. Nastavimo za moškega samo 80 kr. dnevnega plačila, za žensko pa samo 40 kr.; to gotovo ni preveč; zakaj povsod plačujejo delavce vsaj toliko, če ne več, če so količkaj pravicoljubni delodajalci. In gospodar in gospodinja in sin in hči delajo mnogo dalj časa nego na pr. tvorničani (fabriški delavci), po leti od ranega jutra do pozne noči; in tudi še ob nedeljah imajo svoje opravke. Delavnih dni v letu je kakih tristo. Zaslužil bi po tem takem vsak moški na leto 240 gld., vsaka ženska pa 120 gld. — vsi štirje skupaj torej: 720 gld. Če pristejemo k temu prej omenjenih 180 gld., naračunimo 900 gld. Devet sto gold. bi ti morala tedaj prinašati tvoja lastnina, ki je vredna 4 tisoč gld., če se računa prav po malem. Ali ti pa v resnici prinaša toliko? Menda koli ne; to se pravi, tvoje delo se ti ne

splača. Tudi slabo plačan delavec izhaja bolje; zato tudi poznam take delavce, ki imajo za dom hlapca, sami pa delajo v tvornici. Spet razvidaš: tako ne more, ne sme več iti naprej.

Toda pridejo še razna popravila, pridejo uime, pridejo nezgode: zbolí ti vol, pogine ti krava . . . Pride čas, da je treba omožiti hčer, oženiti sina; praznega se ne moreš iznebiti; kje boš pa vzel za doto? A vedno doma imeti ga vendar ne moreš — ali ga boš za klobuk dejal? kakor so včasih rekli.

V teh razmerah poljedelstvo ne more torej več. Spominam se, kako je govoril v državnici pred več leti sedaj že rajni poljski poslanec Hausner, ko se je razpravljalo, da je treba kmetištvu pomagati. Imel je, kakor je rekel, imel je zelo veliko posestvo; koliko skrbi, koliko truda je imel z ljudmi, da jih je dobil in plačeval, koliko sitnih in težav! zakaj nadzoroval je sam vse, kar je bilo kajpak potrebno, če je hotel, da ga néso sleparili spredi in zadi in da mu je vsaj kolikor toliko neslo. Kako so ga zadevale nemilo razne nesreče in nezgode: mnogo skrbi in truda, a primeroma prav pičli prihodki. Šine mu nekega dne pametna misel v glavo: proda svoje gospodarstvo za obilno svoto, denar pa naloži na obresti. Poslej mu ni bilo nič več ne truda ne skrbi ne strahu, da bi ga stisnola toča ali kakšna koli ne-zgoda: jedino delo mu je bilo, da je pobral vsako četrtertletje ali polletje svoje bogate obresti, ki so bili pa mnogo večji nego vsi dohodki prejšnjega posestva.

Listek.

Jeruzalemsko romanje.

(Piše prof. J. Zidanšek.)

24. Kafarnaum; Kana; Nazaret;
Tabor; Karmel.

Ali bi ne bilo lepo, da bi se vsedli na barko in bi jadrali po jezeru Genezareškem, kakor se je neštivilnokrat vozil Kristus Gospod? Da, tako smo storili in v 10 čolnih peljali smo se iz mesta Tabarije v Kafarnaum, ali kakor se dandanas imenuje Tel Hum. Ako piha nasproten veter, traja vožnja tri ure; za polovico se pa skrajša, če morejo razprostrti jadra; v tem slučaju se namreč vesla v stran položijo in vse delo prevzame veter, ki se z veliko močjo vpre v one bele razprostrte prte (jadra) in naglo ter gladko žene barko proti zaželenemu cilju. Blizu 2 uri so se ubogi ljudje tako hudo mučili z veslanjem, da so že belo gledali; še le potem prišel jim je veter na pomoč. Najprej smo zapazili na zapadni morski strani borno vas Meždel; tu je nekdanje stalo mesto Magdala, kjer je bila doma velika spokornica sv. Marija Magdalena in od katerega ima tudi svoj priimek. Kje je pa stala Betzajda, rojstno mesto

sv. apostolov Petra, Andreja, Filipa in najbrž tudi Janeza, se ne da več dobro določiti, ker je celo zginilo z zemljskega površja in se nahajajo večje razvaline na mnogih krajih tamošnje okolice.

Še bolj kakor v Jerihi bili smo neprijetno presenečeni, ko se pripeljemo v Tel Hum; tam so še vsaj nekatere hiše in kočice, a Kafarnauma ni nikjer več; še celo njegove razvaline se le tu pa tam vidijo, ker so pokrite z zemljo in raste že grmovje in osat nad njimi. Le Beduini prihajajo iz puščave tu sem in izkopljejo ter razdobjajo včasih kak steber, ker menijo, da bodo v njem našli mnogo zlata; videl sem tam tak beduinski šotor in pod njem otroka, konja in psa; nekdanje tako sloveče mesto je torej postalo cigansko selo. Zdaj vidiš nehvaležni Kafarnaum, kako so se izpolnile Gospodove besede, s katerimi ti je pretil: »In ti Kafarnaum! ali se boš do neba povzdignil? V pekel boš pahnjen; zakaj ako bi se bili v Sodomi godili čudeži, kateri so se v Tebi godili, bi bila še do današnjega dne ostala.« V tem lepem pomorskem mestu je Jezus najrajše prebival in zato ga imenuje »svoje mesto«. Tukaj je ozdravil rimskega vojaka na priprošnjo njegovega ponižnega stotnika, ki je spregovoril znamenite besede: »Gospod, nisem vreden, da greš pod mojo streho, ampak le reci be-

sedo in ozdravljen bo moj hlapec«. Tukaj je ozdravil Petrovo taščo in več drugih bolnikov, ki so prihajali iz daljnih krajev; Jairovo hčer pa je celo obudil od mrtvih. V Kafarnaumu naznanil in obljubil je Zveličar Najsvetejši zakrament rekoč: »Jaz sem živi kruh, ki sem z nebes prišel. Ako kdo je od tega kruha, bo živel vekomaj; in kruh, katerega bom jaz dal, je moje meso za življenje sveta« (Jan. 6, 51. 52). V tamošnji shodnici je pogosto učil, a meščani niso hoteli verovati v Odrašenika; ta shodnica imenovala se je bela, v nasprotju z drugimi hišami, ki so bile pozidane s črnkastega bazalt kamenja. Še le pred tremi leti postavili so si oo. frančiškani na razvalinah te stare shodnice pritlično hišo in kapelo, kamor hodi maševati vsako nedeljo duhovnik iz Tabarije; to je pa tudi vse, kar nas spominja na nekdanje cveteče trgovinsko mesto Kafarnaum, ki je dalo Kristusu tudi enega apostola, namreč mitarja Matevža ali Levija.

Ker v današnjem Tel Humu ni nikakega pristanišča za barke in je voda pri bregu zelo plitva, zato nas tudi naši čolni niso mogli peljati do suhe zemlje; ampak mohamedanski veslarji nabasali so si romarje na svoje močne rame in jih ponesli na suho. Nekateri so se skorej hoteli braniti takega čudnega izkrcanja in vkrcanja, ker že od

Z vsaj pravicoj tedaj zatrjujemo, da se kmetu ne izplača njegovo delo, da se torej potaplja. Tlačani drugim, vse drugače huje, kakor je v prejšnjih stoletjih. Zlasti hudo pa se tlačani, če je močno zadolžen. Takrat pač dela samo za druge, za davke in obresti, a ne za sebe. In koliko je takih, ki so samo še na videz lastniki, v resnici pa nêmajô nič več svoje zemlje. Puste jih samo zato še na ne več njihovem posestvu, ker upnikom to bolje nese, kakor če bi obdelovali polje sami; ker jim ubogi zadolženec bolje dela nego bi jim najemniki ali tudi — sužnji. Kako krvavo se poti tak siromak, da more poplačati davke in obresti, in kolikrat jih niti more ne! a njemu ostane bore toliko, da se s siloj more prihodnji dan, prihodnje leto nadalje za druge znojiti. Znan mi je tak siromak, ki je dolgo časa izkrvaveval za upnike; nobeno noč ni mogel mirno spati. Največji sirotek je pa bil, če je bil toliko srečen, da je kako prase ali kako drugo malenkost prodal: zdrli so se vsi nanj, naj jim plača zastale obresti in pa še glavnico, ko tak neredno plačuje! Kako je bil ves v skrbeh, kako je siromašil — dokler se ga nêso usmilili: da so mu prodali lastnino. «Kako ti pa že kaj gre?» vprašam ga nekaj mesecev kesjeje. «O, prav dobro,» pravi on; «kako hvaležen sem jim, da so mi prodali: kako mirno sedaj spim... prej sem delal za druge, sedaj pa je moje, kar pridelam in prislužim. Koliko bolje mi gre kot navadnemu dninarju nego mi je šlo prej!»

Če vse to tak premišljam, zazdi se mi včasih res čudno, kako da se kmetje tega hiranja ne naveličajo, kako da ne vržejo motike in kose iz rok in ne pritisnejo še bolj, kakor tu in tam že, na tvornice. No, pa tam je že itak preveč ponujarjev, ki želé dela. Še bolj pa jih menda drži na njih zemlji njih starodržnost! Pripovedoval mi je tak ubožec, kako po zimi v velikem snegu nosi v košku z visokega hriba, kjer je doma, v dve uri daleko mesto drobnih drv, katere naseka v svojem lesu in nacepi na drobno, da jih prodá za celih dvajset krajcarjev in si nakupi najsilnejših potrebščin. Začudil sem se mu, da za tak malôsten izkupiček preide tóliko in tako pot, ko vendar za svoje blago dobi tak malo — kako da se ne navóli tega maličenja, kako da ni raje poskrbel, da bi bil dobil delo v tvornici, nego da se je ukupil na taki odljudni gori. On pa me zavrne: «Pa imam vendar kam iti». Da to jih drži še: veselje, da imajo nekaj svojega, in pa tista starodržnost, da vsak želi ostati na zemlji, kjer so živeli njegovi očetje in dedje. Bog jim ohrani to blago svojstvo tudi še zanaprej!

njihove mladosti jih ni nihče več nosil «štupo ramo,» zato se je isto vršilo z velikim vikom in krikom. Posebno še, ko smo se že vračali v Tabarijo, so mnogi trepetali in kričali, ker popoldne je bilo jezero valovito in razburjeno; ko so valovi pljuskali po naših hrbtih in se je barka, deloma že z vodo napolnjena skorej celo nagnila na eno stran, bilo nas je strah in živo smo se spominjali prestrašenih apostolov, ki so v enaki nevarnosti klicali: «Gospod, otmi nas, da ne poginemo». Zdaj nam je tudi bilo jasno, zakaj se to jezero imenuje morje, ker ni tako krotko, kakor naša planinska jezera, ampak pogosto tudi pri celo jasnem nebu viharo burno.

Voda v jezeru Genezaret je dobra pitna, samo premlačna; kakor veslarji, tako smo jo tudi mi z dlanjo zajemali in srebali; kalna Jordanova voda pa teče skoz jezero, a ne pomeša se z njegovo vodo. Živi v jezeru obilo mnogovrstnih rib; najboljša je Petrova riba, ki je velika kakor srednja belica; dobili smo jo vsakokrat pečeno na mizo in lahko rečem, da mi ni v sv. deželi nobena pečenka tako dišala, kakor ta. Vse drugo se je torej tu spremenilo, le ribe so ostale iste, kakor so jih lovili ribiči-apostoli in jih sami pekli, pa tudi svojemu Gospodu in učeniku ponudili.

Dobre četrte ure od Tabarije proti južni strani nahajajo se vroči vreli, katere smo

Dokončal sem prvi del: zakaj se nam je treba združiti? Spoznali smo, da bi sedanje razmere nižje sloje uničile. Rad bi še zapisal raznokaj, na pr. kako pešajo tudi še drugi stanovi, kakšne so svetovne razmere družboslovne in še mnogokaj drugega; zakaj hoče se mi, da bi spisal nekako celotno (če prav skromno) družboslovje. Toda mudi se mi dalje. Ozrli se bomo prihodnjič samo še nekoliko nazaj v prejšnje čase, pogledali kratko brezpametne zmote in lovliva slepila socialistovskih družbogubov, potem pa preidimo takoj na drugi glavni del, kako se je nam združiti in kako naj delujejo ta zdruštva kmetov in obrtnikov in delavcev. Ker se združujejo že precej, treba jim je zelo navodila in napotila.

J. M. Kržišnik.

Nemška opozicija proti delegacijam.

Opozicija hoče preprečiti izvolitev delegacij. Konservativci Ebenhoch gledé na to predlaga v svojem listu, da bi odredilo predsedništvo tako, naj poslanci zvnaj seje zapisnikarju, ki se za to določi, izročajo glasovnice, česar bi opozicija ne mogla preprečiti.

Razmere na Goriškem.

Tržaški namestnik grof Goëss je minole dni potoval po Goriškem. Dne 18. t. m. se je pripeljal v Brda, odtod se je napotil skozi Št. Peter v Dornberg, Batuje, Ajdovščino, Rifenberk in Komen. Povsod je prigovarjal županom, naj pritiskajo na deželne poslance, da gredó v deželni zbor. Čudno, da ima grof Goëss le za slovenske poslance lepe opomine! Zakaj ne poskusi na italijanski strani? Gokovo bi italijanski poslanci nekoliko odnehali, ko bi vlada s primernimi sredstvi vplivala ná-nje.

Katoliški volilci na Bavarskem.

Pri splošnih volitvah na Bavarskem je katoliška stranka, ki je dosedaj imela 73 mandatov, pridobila 10 sedežev. Socijalni demokratje so tudi priborili novih 5 mandatov. Poraženi so liberalci, ki imajo le še 53 mandatov.

Srečna Italija.

Italija ima res srečo — v Avstriji. Na tisoče in tisoče njenih podanikov preživlja Avstrija, kateri jej v plačilo pojó tisto pesem o nehvaležnosti svetá. Na kljub temu Avstrija nadaljuje deliti dobrote svoji «zvesti zaveznici!» Na podlagi § 14. drž. osnovnih zakonov je bil te dni razglašen dogovor med

tudi obiskali; pa voda je tako vroča (okoli 50° R.), da bi se človek celo opekel in skuhal, ako bi se šel kopat kar pri izvirkih. To je dokaz, da je Galileja na vulkanskih ali ognjenjskih tleh, o čemur smo se bili že tudi poprej prepričali, ko smo videli na njivah trdo, žlindri podobno zemljo; zato se tudi ob galilejskem morju pogostokrat javljajo strašni potresi.

Prenočili smo še drugokrat v Tabariji, pa spati itak ni bilo mogoče vsled silne vročine in drugih nadlog; tamošnji prebivalci (tudi oo. frančiškani) hodijo v poletnem času počivat in spat na svoje plane hišine strehe. V jutro vrnili smo se nazaj proti Nazaretu po isti cesti, po kateri smo bili sem prišli. Okoli 9. ure pripeljali smo se v Kano, kjer se je Gospod ženitnine udeležil in vodo spremenil v vino; naši vozovi so ostali pri studencu, iz katerega so gotovo tudi vodo za gostijo zajemali, ker ni blizu drugega izvirka; mi pa smo šli v nekaj minut oddaljeno zelo borno vas s 600 prebivalci, izmed katerih je katoličanov samo 20. Utrujenim romarjem je kaj dobro teknila mala južina, ki je bila pripravljena v frančiškanskem samostanu; obiskali smo potem ne sicer veliko, pa prijazno cerkev, ki stoji na mestu, kjer se je obhajala gostija, namreč v hiši apostola Simona. Nekaj sto korakov proč pa je druga

obema državama gledé na medsebojno oskrbovanje bolnikov, ki zbolé kot podaniki Avstrije v Italiji ali obratno. Dogovor se glasi tako, da država, bodisi jedna kot druga, mora v slučaju bolezni skrbeti popolnoma za bolnika, kakor da je njen državlján, in za to ne smé terjati niti povrnitve stroškov! Pomislite pa sedaj, da v Avstriji živi nad 100.000 italijanskih podanikov, avstrijskih v Italiji je pa morda komaj 1000! Torej na škodo našim delavcem se sprejema italijanske, in če le ti obolé, tedaj mora skrbeti Avstrija zá-nje, in niti stroškov ne dobi za to! Sčasoma zadobé italijanski podaniki pri nas še več pravic, kot jih imajo doma! No, kljubu temu italijanski listi iz kraljestva pišejo na najnesramnejši način o naši državi in o našem cesarju.

Napad na Milana.

O napadu na srbskega razkralja Milana se govorijo najčudnejše reči. Veliko jih je mnenja, da je bil napadovalec Kneževič od Milana najet, ker se je s tem ponudila Milanu prilika, zapreti in kaznovati svoje politiske nasprotnike, radikalce. Te dni so celo listi prinesli vest, da je Kneževič že sam priznal, da je bil po Milanu podkupljen. Sedaj že stojijo osumničeni radikalci pred sodniki. Slisi se, da sta Avstrija in Rusija zahtevali, naj se ne sodi strogo. Srbski poslanik v Petrogradu Sava Gruič se ni zaprl, čeprav so ga krivili soznanja, kajti ruski car je povedal, da se mu ne sme skriviti las.

Dopisi.

Iz Rogačke Slatine. (Poklonitev biskupu J. J. Strossmayerju.) Vsako leto prihaja v Rogačko Slatino ljubljeneč jugoslovanskih deželá, biskup Strossmayer, krepit si svojega zdravja. To priliko uporabijo takrat sosedni Hrvati in domači Slovenci, da se poklonijo velikemu možu. Tako se je zgodilo tudi letos dne 24. julija. Deputacijo je vodil saborski poslanec g. Kiepach, vlastelin v Samoboru ter v vznesenih besedah izražal spoštovanje Hrvatov do svojega duševnega vodjo, do velikega dobrotnika v prilog hrvatske znanosti in umetnosti ter do navdušenega glasilca jugoslovanske ideje. Biskup Strossmayer je na to odgovoril, da ga veseli, ker Hrvati spoštujejo in ljubijo za narod zavzete ljudi in da bo njegovo srce do hrvatskega naroda ostalo vedno tako, kakor je bilo doslej. V imenu Slovencev je govoril č. g. Franc Korošec, nadžupnik pri Sv. Križu

in manjša kapela, posvečena svet. apostolu Jerneju ali Natanaelu, ki je bil tukaj rojen; tik nje je lep vrt s figovimi drevesi, kar nas je spominjalo na besede Kristusove: «Preden te je Filip poklical, ko si bil pod figovim drevesom, sem te videl» (Jan. 1, 48). Frančiškanski brat nas je tudi opozoril na velikega strupenega škorpiona, katerega je bil slučajno opazil pri neki hišini steni.

Tudi razkolniki imajo v Kani svojo cerkev; v njej sta shranjena dva stara vrča, o katerih Grki trdijo, da sta izmed tistih šestih, ki so se rabili že pri sloveči gostiji; toda mi nismo imeli tako močne vere, da bi bili to verjeli. Še nekaj posebnega ima Kana, namreč nenavaden plot; gosto nasajeni, po 2 m. visoki, bodeči in lepo cveteči kakti obdajajo vas; a tamošnji kaktus rodi tudi sad, ki je podoben figi in je neki tako dober in slaček, da se ga človek lahko preobije; o. gvardijan je pravil, da skorej vsako leto eden ali več otrok vsled tega umrje, ker jim je — trebuh počil.

Od Kane pelje cesta v Nazaret čez zelo strm hrib in zato je najbolj varno, če romar tukaj peš gre, ker Arabci vozijo navzdol divje naglo in včasih ne morejo vzdržati voza in konj; čudili smo se, da se nam ni zgodila nesreča. Zbirali smo se pri Marijinem studencu, kjer so nekatere Nazarećanke svoje